

«Уус –Алдан улууьун» олохтоох бэйэни салайыныы оройуона
Убунэн хааччыллар оскуолаба кириэн иннинээ5и саастаах о5о уорэ5ин тэрилтэтэ.
Боро5он сэлиэнньэтин №3-дээх «Муручээнэ» о5о уьуйаана.

Ахсаан дьарыгын технологическай картата

Бэлэмнэнии болох

Темата: «Космас куйаарыгар айан»

Уус –Алдан Боро5онноо5у
3 №-дээх «Муручээнэ» о5о уьуйаана
иитээччи: Гоголева Мария Ильинична.

2021сыл

Сыала	Ойго онорон корор, айар, толкуйдуур сатабылларын тулалыыр эйгэ5э, ахсаан аа5ыытыгар сыьыаран сайыннарыы.
Соруктара:	
Уорэтэр:	-Оро, таннары ахсаан аа5арга о5олору эрчийи.
Сайыннара:	-Клетка илиискэ араас хайысхалары (Уоьээ (уна, ханас)муннук, аллараа (уна, ханас) муннук, илиис ортото, илиис уна (ханас) оттун ортото) сопко быьаарар, логической сорудахтар ис хоьооннорун ойдуур, толкуйдаан эппиэтин быьаарар сатабылы сайыннарыы. Уба5ас эттиги мээрэйдир коруну салгыы билиьиннэри. Чаастартан сыалайы онорон таьаарарга эчийи. Космонавт костуумун ааттарын, планеталар тустарынан билиилэрин ханатыы.
Иитэр	-О5олор икки ардыларыгар утуо сыьыаны уоскэтии, бэйэ-бэйэ5э комолоьор утуо быьыыга угуйуу.
Уобаластар алтыьыылара:	Билии-коруу, коммуникация, музыка, доруобуйа, социальной хайысха.
О5о дьайымалын коруннэрэ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оонньуулар. 2. Хамсаныы. 3. Коммуникативнай. 4. Билии-Коруу. 5. Чинчийи 6. Музыкальнай
ООД иннинэ5и льайымал:	Сонор интеллектуальной онньуута: «Космос куйаара»; хамс оонньуу: «Миэстэ былдьаьыыта»; хартыыналары коруу: «Халаан куйаарыгар айан»; Планеталар тустарынан бэсэдэ
Туттуллар матырыйааллар:	
Кордоруллэр:	Экран, проектор, космос уонна космонавт ойуулара, «Спейс» группа музыката, килиэккэ ойуулаах илиискэ ракета анаарын ойуута, туннэри-таннары ойуу, араас онноох уулаах иьиттэр (3), мээрэйдир ыстакаан, тогурук быьыылаах 8,6,3 тэн часка араарыллыбыт 3 планета ойуулара. Говорун-чыычаах Тимир –робот, указка.
Тунэтиллэр:	Кун, Нептун, Марс, Сатурн планеталар ойуулара (хас биирдии о5о5о), килиэккэлээх илиискэ ракета ойуутун анаара ойууламмыт кумаа5ы, харандаастар.
Дьайымал тутула:	
-Кириитэ:	2,5 мун.
- Сыала:	О5олор интириэстэрин тардыы
Методическэй приемнар:	
-Сурун туьумэх:	25 мун.
-Сыала:	Программаба баар туруоруллубут соруктары ситиьии.

-Ньымалара:	Кордоруу, тылынан, кэтээн-коруу, чинчийи.
-Тумуктуур туумэх:	2,5 мун
-Сыала	Космас куйаарын айанын тумуктээын, онорбут дьайымалларыттан дуоьуйууну ылыы.
-Ньымалара:	Сэьэргэьи, хай5абыл
ООД хаамыыта:	
Кииритэ:	Дорооболоьуу сизэрэ-туома.
Таабырын таайтарыы	<p>-О5олоор, бол5ойон истин эрэ, мин эьизэхэ билигин таабырын таайтарыам:</p> <p>-Туох бэйэтин танаьын дьыл кэминэн биир сылга туортэ уларытан кэтэрий? (Сир)</p> <p>Сир диэн тугуй? (Планета) Сири биьиги ханна оссо коруохпутун собуй? (Хаартыга, глобуска)</p> <p>Оссо ханнык атын планеталары билэ5итий? (О5олор эппиэттэрэ)</p> <p>-Уопсайа хас планета баарый? (9)</p> <p>-Онтон о5олоор, эьиги космонавт буолан атын планеталарга котуоххутун ба5ара5ыт дуо? (о5олор санааларын истии)</p>
- Ооньуу «Космонавт таннар танаьа - саба»	<p>- (Экран иннигэр тураллар, космонавт костор) Космонавт куосмаска которугэр туох танаьы кэтэрий? (скафандр). Космос температурата араас буолар. Олус тымныы эбэтэр аьара итии буолар, ол онтон скафандр быьыьыр, температурата бух ос температуратыгар майгынныыр, тыынарга да чэпчэки (тоболорун уна-ханас хамсаталлар, короллор);</p> <p>-Комбинезон -космонавт хамсанарыгар мэьэйдиз суохтаах (илиилэрэ оттуктэригэр, уна-ханас эргийэллэр);</p> <p>-Перчатка кэтэн илиилэрин харыстыыллар (илиилэрин, эргитэллэр, илиилэрин ыга туталлар);</p> <p>-Халын тилэхтээх анал атах танаьын кэтэллэр (миэстэлэригэр хаамаллар, ыстаналлар).</p> <p>-Кохсулэригэр салгыннаах баллон сүгэллэр (санныларын уоьээ, аллараа хамсаталлар, вдох-выдох)</p> <p>- Остуолбут биьизэхэ ракетабыт буолуо5а. Космонавтар которго бэлэмнит дуо? (бэлэммит). Оччо5о скафандрбытын кэттибит, харахпытын симтибит, биьиги билигин космической хараабылбытыгар олорон 0-10 диэри оро аа5ыахха. (о5олор аа5аллар). Маладьыастар, саамай сопко аахтыгыт. Бэлэмнэнин, Коттубуут! (музыка тыаьыыр, о5олор остуолга олороллор, остуолтан скафандры сирэйдэригэр туталлар, харахтарын симэллэр).</p>
- Хайысха5а улэ:	<p>-Космонавтар, кэллибиит, харахпытын астыбыт (экранна космос объектара, эттиктэрэ костоллор).</p> <p>-Бол5ойон корун эрэ, биьиги космос объектарын уонна эттиктэрин кэтээн коробут (экрана кордорор). Хас биирдии бэйэ5итигэр ыраас илиис сытар. Ол биьиги маниторбут буолар . иннибитигэр маниторбутун уурдубут (ыраас илиис), остуолга араас планеталар сыталлар. Маниторбутугар халлаан куйаарын костуутун онорон таьаарыахпыт. Миигин бары бол5ойон истэбит:</p> <p>-Уоьээханас муннукка биьиги саьархай харандааьынан Куну онорон таьаарабыт, уна аллараа</p>

	<p>муннукка куох харандааынан планета Нептун урууыдаан кордоробут, ханас аллараа муннукка кыбыл дьуунунэн планета Марс ойуулуубут, уобээ уна муннукка борон дьуунунэн Сатурн урууидуубут. Космонавтар, корун эрэ экраны, барыгыт маниторгутугар маннык костуу баар дуо? (О5олор бэрэбиэркэлэнэллэр).</p>
- Оонньуу: «Ойууну ситэрэн онор»	<p>- (Собуйар) Хайа экраннар туох ойуута коьуннэ? Билиэххитин ба5ара5ыт дуо? (ба5арабыт). Оччо5о космической харандааскытын ылын уонна ойууну ситэрин. (клетка илиискэ улэ, ракета анаарын ситэрэн, клетканы аа5ан урууидуулар).</p> <p>-Маладьыастар барытын сопко онордугут. Космонавтар, скафандрбытын кэттибит, харахпытын симтибит, салгыы айаннаатыбыт. (музыка тыаыыр, салгыы айанныллар, остуолтан туран экран иннигэр кэлэллэр).</p>
- Оонньуу: «Тимир кыиэхэ комо оноруохха»	<p>-Харахпытын астыбыт. (Тимир робот ойуута костор) О5олоор бу тимир кыи роботтар планеталарыттан кэлбит. Кини биьигиттэн комо кордуур. (Тимир-робот куолаа иьиллэр):</p> <p>-Кос-мо-нав-тар, миэхэ бааалыста комолоьун эрэ. Мин планетабар роботтар арыылара бутэн, дьэбиннэрэн сатаан хамсаабат буолбуттар, ити 3 иьиккэ баар арыылартан саамай элбэх арыыны билиэххэ наада, ол арыынан роботтарбын соттохпуна хамныхтаахтар. Чэ ,кытаатын, мин эьигини комолоьуохтэрэ диэн эрэнэбин.</p> <p>-Комолоьобут да тимир-робокка? (комолоьон буоллаа). О5олору кэтээн коруу остуолугар ынырабын.</p> <p>Остуолга 3 иьит турар.</p> <p>-Роботтар арыылара бутэн кыайан хамнаабат буолбуттар, тимир арыыннано5уноухтаахпытына эрэ хамсыыллар. Бу иьиттэри кордубут, уба5ас арыылар кутулан тураллар. Хас араас онноох арыы баарый? Ханнык онноох арыы элбэ5ин билиэхтээхпит. (мээрэйдиир ыстакаанна уочаратынан кутан иьэллэр, иитээччи бэлиэтиир).</p> <p>-Ханнык онноохарыы элбэ5ий? (о5олор эппиэттэрэ)</p> <p>-Маладьыастар! (Тимир-робот комолоспуттэрин иьин баьыбылалар). Роботтар арыынан сотулан кыайан хамсыыр буоллулар уонна эьигини кинилэри кытта тэннэ хамсаныылары онорорго ынырар.</p>
Физминутка:	<p>Музыканын ритмическэй хамсаныылары оноруу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Восьмерка» - «Насос» - «Ракета котто» - «Восьмерка» -«Насос» <p>-Космонавтар биьиги ыксыахпытын наада, миэстэ5итин булунун, айаммытын салгыа5ын.</p>

	(остуолтанскафандрдары ылан кэтэллэр, музыка тыабыр).
Ооньуу: «Кыргыттарга комо:	<p>(Экранна Венера планета костор).</p> <p>- Венера планета5ачугааатыбыт. Бу планета олхтоохторо бары нааа кырааыабай эбиттэр, ону Глос диэн ааттаах куа5ан санаалаах киьи аптаан кэбиспит. Онтон ыла Венера планета кыргыттар бары дыууннэрэ уларыян кырдыан хаалбыттар. (Экранна эмээхсин сирэйэ костор).</p> <p>-Космонавтар, комолоьобут да кыргыттарга? (Комолоьобут).</p> <p>(Муоста5а круг иыгэр карточкалар сыталлар, о5олор биирдии карточка ылаллар).</p> <p>О5олоор биыги бу холобурдары сопко суоттаахпытына Венера планета кыргыттарыгар комолоьохпут. Миигин бол5ойон истин эрэ. Бу холобурдары суоттаан баранг эпизетин санарбакка эрэ ытыскытынан таынан иьитиннэрэ5ит. Атыттар ону бэрэбиэркэлиигит (о5олортон биир-биир ыйытабын).</p> <p>3+2=? 10-5=? 6+3=? 8-4=? 9-5=? 6+3=? уо.д.а</p> <p>Маладыастар, барытын сопко суоттаатыгыт, эыги комо5утунэн Венера планета кыргыттар уруккуларын курдук кырааыабай буоллулар (экрана кыыс ойуута костор). Сорудахпытын толордубут салгыы коттубут (музыка тыабыр, ол кэмнэ сигнал иьиллэр).</p>
Ооньуу: «Планетаны сопко хомуй»	<p>- Космонавтар эыги иьиттигит, туох тыааата? (О5олор эпизеттэрэ). Мин ким эрэ комо кордоьор сигналын иьиттим ди. (Экранна Сатурн планета костор). Бу ханнык планетаны? (Сатурн). Сатурн планета комо кордоьор эбит ди. Планета5а метеорит туспут, ол иьин хас да чааска арахсан хаалбыт уонна космоска ыьыллан хаалбыт. Космос эттиктэрин, кометаларын, астероидтарын кытта холбонон хаалбыт. (о5олор атын остуолга кэлэллэр, Сатурн планетаны атын 3 планетаттан булан танан, хомуйан тааараллар). О5олоор хас часка Сатурн планетата арахсыбытын хомуйдугут? (8 чааска) Маладыастар, салгыы айаннаатыбыт. (музыка тыабыр, скафандрдарын ылан остуол тула хаамаллар)</p>
-Ойу сайыннарар сорудахтар:	<p>- Космонавтар, арааа биыги суолбутуттан туораан хаалбыппыт. Анны бэйэбитигэр комо наада буолла. Чугас Говоруннар планеталара баар, ол планета5а кутуохэин. (экрана Говорун ойуута). Кэллибиит. Корун эрэ, бу Говорун диэн котор булугас ойунэн биллэр. (Говорун куолаа иьиллэр).</p> <p>-Дорооболорун космонавтар! Эыги ханнык планетаттан котон кэллигит? (Сир). Туох сыаллаах мин планетабар кэлбиккитин билэбин, онон ыйытыларбар сопко эпизеттээтэххитинэ мин эыэхэ суолгутун ыйан биэриэм, собулэь5ит дуо? (Собулэьэбит).</p> <p>-Ардах түстэ5инэ Говорун хайдах маска олороруй? (инчэ5эй)</p> <p>-Биэс куобах олбуор кэннигэр саспыт хас кулгаах косторуй? (10)</p> <p>- Хайдах иьиккэ уу куттахха туолбатый? (түгэ5э суох).</p> <p>- Сэттэ Говорун биирдии балтылаахтар . Хас балтылаахтары (1)</p>

	<p>Маладьяастар! Ыйытыларбар барытыгар сопко эппиэттээтигит, онон 10-0 диэри таннары аахтаахытына дьиэ5итигэр тийиэххит. (О5олор 10-0 диэри аа5аллар, музыка тыаьыыр, харахтарын симэллэр, айанныыллар).</p>
Рефлексия.	<p>(Экранна уьуйаан хартыыната костор)</p> <p>-О5олоор харахпытын астыбыт, уьуйааммытыгар кэллибит. Космоска айаннаабыккытын собулээтигит дуо? Ханнык планеталарга сырыттыбытый? Онно биьиги тугу гынныбыт? Кимнээххэ комолостубут?</p> <p>-О5олоор атын планета олохтоохторо комолоспуккут иьин эьизэхэ махтаналлар. Эьиги кинилэргэ булугас ойгутун эрэ буолбакка, утуо сыьыаннытын уонна алама5ай майгыгытын эмиэ кордордугут. Ол иьин кинилэр эмиэ ойдуу-саныы сырыттыннар диэн бэлэх биэрдилэр.</p> <p>Корсуоххэ диэри!</p>